

СТАНОВЛЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПРАВДИ ПРО ГОЛОДОМОР 1932–1933 рр. НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ «ОГОНЕК»

У статті з'ясовано особливості висвітлення Голодомору 1930-х років у журналі «Огонек» за 1986–1989 рр. Здійснений огляд спогадів очевидців та жертв голоду, які надсилали свої листи до редакції. На основі проблемно-тематичного аналізу публікацій досліджено Голодомор в Україні 1932–1933 рр., як національну трагедію початку 1930-х років. Встановлена роль журналу «Огонек» у формуванні нових уявлень громадян про історію.

Ключові слова: голод, голодомор, тоталітаризм, демографія, масове видання.

Постановка проблеми

Голодомор як одна з найбільших цивілізаційних трагедій людства з одного боку, так і жахливих злочинів проти людяності, вчинених тоталітарним режимом, з іншого – є не просто історичною минувиною, а глибокою демографічною і духовною раною українського народу. Це жахлива сторінка в історії нашої держави, на якій чорними літерами записані мільйони загиблих українців. 26 листопада 2016 р. в Україні вшановували пам'ять жертв Голодоморів. Напередодні відкрилась нова експозиція [Українського інституту національної пам'яті](#) до 83-х роковин Голодомору в рамках [проекту «Незламні»](#). Серед «незламних» – автор [Акту проголошення Незалежності України](#) в 1991 р. [Л. Лук'яненко](#), оперна співачка [Є. Мірошніченко](#), дисиденти [І. Світличний](#) і [О. Тихий](#), видатна художниця [К. Білокур](#), письменники [В. Барка](#), [О. Гончар](#), лікар Н. Ауска, поет [Д. Білоус](#), філософ [М. Руденко](#), модель [Є. Сакевич-Даллас](#), історик [М. Сікорський](#), кінодраматург [Б. Хандрос](#), прозаїк [А. Дімаров](#), живописець [О. Заливаха](#).

Ще в 2006 р. Верховною Радою було прийнято Закон «Про Голодомор 1932–1933 років в Україні». Цим рішенням була відновлена історична справедливість щодо визнання Голодомору геноцидом українського народу, адже протягом тривалого часу ця трагедія була цілковито викреслена з політичної історії.

Лише з початком перебудови і «горбачовської» гласності з'явилися можливості говорити про теми, які довгими роками замовчувалися. Найрадикальнішим чином змінилася політика в галузі засобів масової інформації, саме в них вбачався ключ до досягнення головних змін. Інформаційна діяльність друкованих видань епохи перебудови – це шлях від надмірної заідеологізованості публікацій до демократизації в радянській пресі. Одним із найбільш впливових тогочасних масових видань був журнал «Огонек», який з приходом В. Коротича в якості головного редактора, кардинально змінив свою зовнішню політику, внаслідок якої тижневик став рупором перебудови. На сторінках журналу почали публікуватися матеріали, що були справжньою сенсацією для радянського суспільства. Ефектом інформаційної бомби виявилися публікації на тему Голодомору.

Враховуючи вплив засобів масової інформації на формування нової свідомості суспільства актуальним видається дослідження публіцистичних матеріалів на тему голоду, надрукованих в «Огоньку» та аналіз їх впливу на формування нових уявлень громадян про історію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основною джерельною базою даного дослідження є матеріали журналу «Огонек» за 1986–1989 рр. – повні річні підшивки. Окремі аспекти цієї проблематики розглядаються в працях К. Єсикової, зокрема був

здійснений комплексний аналіз публікацій «Огонька» через призму всієї історії існування журналу. Критеріями аналізу виступили форма подачі матеріалу, структура і формат журналу [1]. О. Гордіна досліджувала проблеми вітчизняної історії на сторінках тижневика. В своїй роботі вона детальніше зупиняється на темі становлення сталінізму та реабілітації жертв сталінських репресій [2]. Безпосереднім дослідженням голоду, як геноциду українського народу займався С. Кульчицький [3]. Вивченню зарубіжної історіографії голоду в Україні 1932–1933 р. присвятив свої роботи В. Марочко [4].

Метою статті є дослідження матеріалів журналу «Огонек» з описаної проблематики. Це передбачає вирішення таких наукових **завдань**: здійснити комплексний аналіз публікацій про Голодомор на сторінках тижневика; простежити висвітлення окремих аспектів цієї тематики в спогадах очевидців та жертв голоду; дослідити вплив матеріалів «Огонька» на формування нових уявлень громадян про історію.

Виклад основного матеріалу. Примітним аспектом Голодомору були спроби влади стерти його з людської пам'яті. Радянська позиція в цьому питанні була однозначною: заперечувався сам факт голоду. Тому довгий час режим забороняв навіть згадувати про цю трагедію. Забороняли писати про нього в пресі й літературі, згадувати в офіційних документах. Навіть розмовляти на тему штучного голоду і геноциду українців було небезпечно для життя. Необережно мовлене слово могло запроторити людину в концтабір. Зазначимо, що хоча в 1956 р. на XX з'їзді КПРС були вперше оприлюднені масштаби сталінського терору щодо номенклатури та інтелігенції, але до останнього приховувався терор голодом. Тільки після того, як українська діаспора домоглася створення в Конгресі США тимчасової комісії з розслідування подій 1932–1933 рр. в Україні, сталінське табу на згадування голоду було скасовано [3, 228].

Лібералізація політичного режиму, що почалася після проголошення М. Горбачовим курсу на перебудову, ставала все відчутнішою. Перший секретар ЦК Компартії України В. Щербицький у доповіді, присвяченій 70-річчю утворення УРСР, згадав про факт голоду. Хоча згадування було побіжним і причиною оголошено «посуху», але принципово новим було визнання самого факту [5, 71]. З кінця 1987 р. в роботу щодо заповнення «білих плям» включається періодична преса. Перед нею стоїть важливе завдання щодо відновлення в пам'яті цілих сторінок історії країни, особистостей і подій, викреслених з минулого. У цей же період виникають відкриті дискусії, в яких стикаються різні погляди на витоки сталінізму та його місце в історії. Цей процес охопив не тільки вузькі кола інтелігенції, а й все радянське суспільство. Про це свідчить надзвичайний успіх публікацій, присвячених сталінській епосі.

Особливої популярності набуває тижневик «Огонек», який ввійшов в історію, як рупор перебудови. На сторінках журналу обговорюються найгостріші питання сучасності, публікуються викривальні статті та маса матеріалів на історичну тему. Так, московський демограф М. Тольц, у публікації «Скільки ж нас тоді було?», надрукованій в грудневому номері журналу «Огонек», уперше розповів про репресований Всесоюзний перепис населення 1937 р. [8, 10]. Цей перепис не був надрукований раніше у зв'язку з «недообліком» населення. Причиною «недообліку» М. Тольц назвав голод 1932–1933 рр. і репресії, що розпочалися в Радянському Союзі вже в 1936 р. Разом з переписом були репресовані його організатори, яких звинуватили в шкідницькому недообліку населення. Демографічна наука перестала існувати. Науково-дослідні установи відповідного профілю були закриті, а демографи, які зберегли своє життя після 1937 р., перетворилися на звичайних статистів. Матеріали перепису знищили, статистика народонаселення стала секретною. Підсумкові дані повторного перепису, який провели в січні 1939 р., з'явилися у формі двох коротких газетних публікацій. Дані перепису 1937 р., які викликали в Й. Сталіна таку реакцію, до оприлюднення в «Огоньку» залишалися загадкою. М. Тольц не називав конкретну цифру кількості населення, але стверджував, що перепис показав меншу кількість населення, ніж була в країні на початок 1933 р. (165,7 млн чоловік). Автор відкрито говорить про голод в Україні, Північному Кавказі та Нижньому Поволжі.

Для виконання плану при заготовках зерна вивозився весь хліб без виключення. Це стосувалося навіть того зерна, яке призначалося на фураж, або ж було надано у вигляді авансу за трудодні. Автор акцентує увагу на традиційну формулу «труднощі періоду індустріалізації та колективізації», яка ніколи не підлягала роз'ясненню та уточненню. М. Тольц ставить перед собою завдання дізнатися трагічну правду, яка приховується за цими труднощами. Аналізуючи напрацювання демографа Б. Ц. Урланіса, дослідник робить висновок, що в 1933 р. населення країни не тільки не зросло, а й навпаки, зменшилося.

Про голод побічно згадується в статті С. Дяченка «На Хортиці, у матері...» [9, 18]. У публікації йде мова про Хортицю, як природний і історико-культурний заповідник, здійснюються заклики щодо прийняття заходів для розбудови цього чудового історичного місця для туристів. Автор вдається до минулого цього регіону, згадуючи як героїчні, так і трагічні сторінки історії. Наприклад, С. Дяченко зазначає: «Сейчас много пишут о массовых жертвах 1937–1938 годов, реабилитируя все новые и новые имена. Но мало сообщают о трагедии 1932–1933 годов, когда от безумных «перегибов» коллективизации в стране начался массовый голод. Он охватил многие регионы – Кубань, Поволжье, Урал, но более всех, несравнимо с другими пострадала Украина – прежняя житница России и Европы. По некоторым сведениям (ибо до сих пор молчат архивы), республика в те годы потеряла миллионы жителей, вымирали целые села» [9, 19]. Окрім цього автор наводить інформацію про примусове виселення селян зі своїх чорноземів до Уралу, Сибіру та Далекого Сходу.

У № 27 за 1989 р. була надрукована розлога стаття, темою якої став Голодомор в Україні. Промовистою є вже сама назва публікації «Страшный месяц Пухкутень», назва місяця означає «пухнути від голоду», саме так замордований народ називав березень в голодні роки [10, 22]. Стаття розкривала перед читачами, не тільки нові факти з історії про Голодомор, а й містила в собі унікальні свідчення очевидців. Автор пише: «То, что происходило в нашей стране в 1932-1933 годах, по-моему, можно было бы назвать словом ХОЛОКОСТ. ...Холокост – это и уничтожение фашистами евреев во второй мировой войне, конечная форма геноцида. Тогда под сапогом третьего рейха за несколько лет погибло 6 миллионов евреев. Топор Сталина за один год уничтожил 7 миллионов украинцев. Разве не Холокост?» [10, 24]. У статті висловлюється ідея створення «чорної книги», куди поіменно слід вписати винуватців цих смертей, головних людожерів, як зазначає автор, – Й. Сталіна, Л. Кагановича, В. Молотова, П. Постишева та їх пособників, а також завзятих «активістів». Також ініціюється створення «білої книги» з іменами тих, хто безневинно загинув у роки колективізації та Голодомору.

У № 47 1989 р. на сторінках журналу «Огонек» був опублікований уривок з книги «Тайная история сталинских преступлений» О. Орлова, де голод описується, як один з наслідків масової колективізації [11, 18]. Навіть ті іноземні журналісти, що раніше підтримували сталінську політику, оцінювали кількість жертв голоду в 5 – 7 млн. осіб. Згідно підрахунків Об'єднаного Головного Політичного Управління (ОГПУ), у доповіді, призначеній для Й. Сталіна, число померлих голодною смертю складало 3,3 – 3,5 млн [11, 18]. Перед читачами відкрилася жахлива правда, що причиною цих смертей були не якісь природні катаклізми, що непідвладні людині, а божевілля і свавілля диктатора, який виявився нездібним передбачити наслідки своїх дій, показавши цим свою байдужість до страждань народу. Автор зазначає, що тогочасні радянські газети не написали жодного слова про страшний голод. Натомість преса була перенасичена інформацією про успіхи індустріалізації і похвалою в адрес «мудрого і великого» Й. Сталіна. Кореспондентам закордонної преси заборонялося виїздити за межі Москви і її околиць. Сталінське керівництво намагалося прикласти максимум зусиль, щоб приховати трагічну правду.

Звернемо увагу, що соціалізація горя є важливим етапом процесу розкриття злочинів сталінізму під час перебудови: вона надає горю колективний характер, дозволяє пережити

його спільно. Жертви, які під страхом смерті були змушені довгі роки мовчати, починають писати листи в журнал, щоб на підставі власного досвіду свідчити про трагедію епохи: вони розповідають про те, як розкуркулювали їх сім'ї, як приходилося виживати в умовах бідності та голоду, як зникали їхні батьки в період репресій, про постійне відчуття страху на якому трималася Радянська влада. Наприклад, в № 8 за 1988 р. опублікований лист пенсіонерки Н. Мочалової. Ось як вона починає свої спогади: «В последнее время «Огонек» печатает статьи и письма на темы, которых раньше никто и никогда не касался. Я имею в виду голод на Украине и так называемые перегибы при коллективизации». Н. Мочалова розповідає про розкуркулювання, голод, смерть рідних, жорстоке ставлення до людей з боку правлячих органів, про тотальну несправедливість та безнадію. Пенсіонерка згадує: «Я еле ходила, затем опять заболела малярией и желтухой, – истощение. Выбиралась в тайгу за клюквой, брусникой, ела щавель, полевой лук, все-таки выжила» [12, 4]. Авторка листа зізнається, про страх повторення цих голодних років. Тепер, знаючи правду, яка так довго приховувалася, майбутнє покоління гласності має зробити все, аби не дозволити появі нових жертв тоталітарного режиму.

Лист в № 12, також переповнений людським горем і трагізмом. «В 1932 году мне было 19 лет... – пише в журнал «Огонек» І. Хмільковський з міста Черкаси. – Я бывал на полях Кировоградской и Киевской областей, где созрел высокий урожай, и смею утверждать, что в 1932 году на Украине никакой сильной засухи не было. Однако из-за грубых нарушений ленинских принципов коллективизации и в силу других причин крестьяне уклонялись от вступления в колхоз. Земля же их тем не менее была обобществлена и оказалась необработанной. Глубоко уверен, что Сталин костлявой рукой голода пытался заставить мужика идти в колхоз и работать за почти не оплачиваемые трудодни. Заранее спланированный голод и искусственное манипулирование переписями 30-х годов, чтобы скрыть количество умерших и зачислить мертвые души в качестве живых, – вот одно из трагических последствий сталинизма... Хлеб изымался до последнего килограмма. Причем эта дикость прикрывалась лозунгом, рожденным в совершенно иных исторических условиях: «Борьба за хлеб – борьба за социализм». Миллионы обездоленных и голодных молча умирали. Если же кто-то выражал возмущение, на него немедленно сыпались репрессии» [13, 3]. Очевидец згадує про трупи людей, які помирали від голоду просто на дорозі, не знайшовши хоч якоїсь їжі. Села Степанки, Вергуни, Бузуків, як і інші села Черкаського району, буквально спорожніли. Автор стверджує, що така ж ситуація була і в Запорізькій, Кіровоградській, Житомирській і інших областях України. І. Хмільковський закінчує свої спогади звинуваченням в адресу Й. Сталіна та інших членів Політбюро, які виконували ці злочинні накази – «...это наша история, одна из трагических ее страниц. Я глубоко убежден, что не было фатальной неизбежности этого голода, его можно было избежать... За трагедию 1933 года ответственность перед историей несут не только Сталин, но и другие члены Политбюро, на которых он опирался» [13, 3].

Варто зазначити, про дискусії, які виникали між читачами з даної проблематики, адже далеко не всі підтримували політику гласності та демократизації. Так, в № 32 за 1987 р. публікується лист члена КПРС Я. Гамаюна, який обурювався статтею В. Полікарпова про Ф. Раскольникову («Огонек» № 26, 1987 р.), адже в публікації розкривалися раніше замовчувані факти та були надані обґрунтовані звинувачення Й. Сталіну. В листі Я. Гамаюн стверджував: «...в период коллективизации большинство крестьян пострадало от репрессий. Но время стерло все... Так зачем же травить сердца... В нашей перестройке и гласности должна быть мера» [15, 27]. Відповідь на ці коментарі була опублікована вже в № 35 під назвою «Ничего не стирает время». Свої власні спогади про пережиті події написала Н. Федченко. Все її життя було зіпсоване карними органами тоталітарного режиму. Надія розповідала про розкуркулення, голодне дитинство, репресії щодо батька, смерть рідних сестер та братів. «Нет, ничего не стирает время – стверджує

Н. Федченко. – И сейчас остро и близко и, видно, никогда не отболит. А почему отболит оно, если в одной моей родне столько безвинно загубленных жизней...» [16, 6].

Розповіді очевидців про сталінську епоху викликали шок і жах в радянському суспільстві. З 1987 р в статтях і читачьких листах опублікованих на сторінках преси постійно повторюються одні й ті ж питання: «Хто ми такі? Чому ми стали такими?». Це свідчить про сум'яття суспільства, яке протягом дуже довгого часу страждало амнезією, а тепер, дивлячись у дзеркало минулого, не впізнає себе, не має можливості зібрати в єдине ціле уламки своєї ідентичності. Поступово формувалися нові уявлення громадян про свою історію. Не дивно, що публікації з історичною тематикою займали значне місце на сторінках «Огонька». Статті відрізнялися різноманітністю сюжетів і форм подачі матеріалу. При цьому вони завжди залишалися актуальними, цікавими, наочними, емоційно забарвленими і точно відповідали політиці, яка проводилася в країні. Використовуючи історичний матеріал як засіб популяризації політичної ідеї і рішення конкретних політичних завдань, за допомогою публікацій на історичні теми журнал здійснював величезний вплив на масову історичну свідомість, головне ж – на оцінку людьми сучасних їм подій. У цьому полягала основна функція і найголовніше завдання масових видань в період перебудови [2, 15]. В «Огоньку» публікувалися матеріали в максимально доступній масовому читачеві формі. При цьому у всіх публікаціях незмінно проводилися паралелі історичного минулого з перебудовчою сучасністю.

Висновки. Отже узагальнимо, що лише після проголошення курсу на перебудову радянське суспільство дізналося про страшні факти голоду 1932–1933 рр. Саме завдяки гласності й демократизації почали говорити про ліквідацію цієї «білої плями», про об'єктивне й повне її висвітлення. Політики, науковці намагалися зрозуміти, що насправді відбулося в 1932–1933 рр., осмислити всю трагедію тих років. Активну участь в цьому процесі брала преса. Так, на початку перебудови масові видання в більшій мірі, ніж професійна історична наука брали участь у процесі переосмислення історичного минулого, в формуванні громадської думки, політичної «перебудованої» свідомості радянських людей.

На прикладі «Огонька» ми можемо прослідкувати, як історична тематика тижневика мала особливий вплив на уявлення суспільства про минуле, а участь в журналі професійних істориків відображало як стан історіографії, так і її вплив на історичну свідомість. Аналізуючи публікації журналу «Огонек» за 1986–1988 рр. бачимо, що на сторінках тижневика розглядалися такі важливі аспекти як: суть голодомору, його причини, демографічні наслідки. Опубліковані наукові статті та спогади очевидців свідчать про те, що український голод був наслідком не тільки репресивних хлібозаготівель, але й відмінно організованої конфіскації всіх продовольчих запасів у селян. Втрата мотивації, тотальне одержавлення, спад виробництва, зниження продуктивності праці, нарешті, жахливий за масштабами людських жертв Голодомор – неповний перелік підсумків сталінських експериментів над українським селом. Голодомор 1932–1933 рр. став національною трагедією. Правда про минуле необхідна, щоб перешкодити поверненню цих трагічних сторінок нашої історії, і забезпечити світле життя майбутньому поколінню українців.

Література

1. Есикова Е. Журнал «Огонек» в контексте переходных эпох: автореф. дис. ...канд. истор. наук. / Е. Есикова. – М., 2011. – 21 с.
2. Гордина О. Проблемы отечественной истории на страницах массового журнала «Огонек» 1987–1991 гг. Тематический анализ: автореф. дис. ...канд. истор. наук / О. Гордина. – М., 2004. – 26 с.
3. [Кульчицький С. Голод 1932–1933 рр. в Україні як геноцид / С. Кульчицький. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2005. – 220 с.](#)
4. Марочко В. Сучасна зарубіжна історіографія голоду 1932–1933 рр. в Україні: нова чи стара інтерпретація? / В. Марочко // Український історичний журнал. – 2006 – № 3. – С. 186–198.
5. Ісакова Н. Історіографія проблеми голодомору 1932–1933 рр. в українській та зарубіжній літературі / Н. Ісакова // Вісник аграрної історії. – 2013. – Вип. 4. – С. 71–79.

6. Кудляч В. Голодомор: позиція нашого сумління / В. Кудляч // Вісник Книжкової палати. – 2010. – № 1. – С. 50–52.
7. Савчук К. Голодомор – український геноцид / К. Савчук // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2015. – Випуск 37. – С. 58–64.
8. Тольц М. Сколько же нас тогда было? / М. Тольц // Огонек. – 1987. – № 51. – С. 10–11.
9. Дяченко С. На Хортице, у матери... / С. Дяченко // Огонек. – 1989. – № 3. – С. 18–20.
10. Дяченко С. Страшный месяц Пухкutenь / С. Дяченко // Огонек. – 1989. – № 27. – С. 22–24, 25.
11. Орлов А. Тайная история сталинских преступлений / А. Орлов // Огонек. – 1989. – № 47. – С. 18–22.
12. Слово читателя. Мочалова Н. // Огонек. – 1988. – № 8. – С. 4.
13. Слово читателя. Хмилковский И. // Огонек. – 1988. – № 12. – С. 3.
14. Поликарпов В. Федор Раскольников / В. Поликарпов // Огонек. – 1987. – № 26. – С. 4–7.
15. Слово читателя. Я. Гамаюн // Огонек. – 1987. – № 32. – С. 27.
16. Слово читателя. Н. Федченко. Ничего не стирает время // Огонек. – 1987. – № 35. – С. 6.
17. Дзюба М. Роль засобів масової інформації в формуванні громадської думки / М. Дзюба // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. – 2008. – № 1. – С. 77–81.
18. Канченко А. Вплив засобів масової інформації на прийняття політичних рішень / А. Канченко // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 4. – С. 40–45.

References

1. Esikova, E. (2011). Magazine «Ogonek» in the context of transitional periods. *Thematic analysis* (in Russ.)
2. Gordina, O. (2004). Problems of Russian history on the pages of mass magazine «Ogonek» 1987–1991. *Thematic analysis* (in Russ.)
3. Kulchitskyi, S. (2005). The Holodomor in 1932–1933 in Ukraine as the Genocide. Kyiv: In-t istorii Ukrainy NAN Ukrainy (in Ukr.)
4. Marochko, V. (2006). Modern foreign historiography of the Holodomor in 1932–1933 in Ukraine: a new or the old interpretation? *Ukrainian Historical Journal*, 3, 186-198 (in Ukr.)
5. Isakova, N. (2013). A Historiography of the Holodomor in 1932–1933 in Ukrainian and foreign literature. *Bulletin of Agrarian History*, 4, 71-79 (in Ukr.)
6. Kudlach, V. (2010). The Holodomor: the position of our conscience. *Bulletin of the Book Chamber*, 1, 50-52 (in Ukr.)
7. Savchuk, K. (2015). The Holodomor – The Ukrainian Genocide. *Bulletin of Lviv University. The series of international relations*, 37, 58-64 (in Ukr.)
8. Tol'ts, M. (1987). How many of us were there then? *Ogonyok*, 51, 10-11 (in Rus.)
9. Dyachenko, S. (1989). On Khortitsa, at the mother. *Ogonyok*, 3, 18-20 (in Rus.)
10. Dyachenko, S. (1989) The terrible month Puhkuten. *Ogonyok*, 27, 22-24 (in Rus.)
11. Orlov, A. (1989). A secret history of the Stalin's crimes. *Ogonyok*, 47, 18-22 (in Rus.)
12. Mochalova, N. (1988). The reader's word. *Ogonyok*, 8, 4 (in Rus.)
13. Khmil'kovskii, I. (1988). The reader's word. *Ogonyok*, 12, 3 (in Rus.)
14. Polikarpov, V. (1987). Fedor Raskolnikov. *Ogonyok*, 26, 4-7 (in Rus.)
15. Gamayun, Ya. (1987). The reader's word. *Ogonyok*, 32, 27 (in Rus.)
16. Fedchenko, N. (1987). Nothing erases time. *Ogonyok*, 35, 6 (in Rus.)
17. Dziuba, M. (2008). The role of the media in shaping of public opinion. *Modern information technology of security and defense*, 1, 77-81 (in Ukr.)
18. Kanchenko, A. (2009). The impact of the media on political decisions. *Strategic Priorities*, 4, 40-45 (in Ukr.)

KAYUK Anna Oleksandrivna,

Ph. D. student, Department of Archaeology and Special Branches of History, Bogdan Khmelnytsky Cherkasy National University, Cherkasy, Ukraine
e-mail: anna_kayuk@cdu.edu.ua

FORMATION OF THE HISTORICAL TRUTH ABOUT THE HOLODOMOR OF 1932–1933 IN THE «OGONYOK» MAGAZINE

Abstract. Sharp changes which occurred in Soviet Union in 1985 covered all the aspects of life, namely, economics, policy, culture and social consciousness. These changes brought the long-awaited freedom of speech. In the «perestroika» period, the transfer from a closed totalitarian regime to the «glasnost» was started. The media encounter new challenges: (a) true coverage of current realities, (b) carrying out a comprehensive and objective analysis of events, (c) to be a bearer of new values. Publicistic articles of «Ogonek» magazine became an example of democratic thought. The publications dedicated to the Stalin's era acquire a particular interest. **The aim** of the article is to study the formation of the historical truth about the Holodomor of 1932–1933 on the «Ogonyok» magazine pages. **Research methods** are the following: descriptive method, the comparative historical method; particularly valuable results during the study of the magazine publications provides the method of content analysis. **The obtained results** reflect to a comprehensive analysis of publications about the Holodomor in the

magazine. Also, certain aspects of this subject in the memories of witnesses and victims of the famine have been tracked. The following important aspects of the problem on the magazine pages, namely, nature of famine, its reasons and demographic consequences have been pointed out by the Author. The problem-thematic analysis of the publications of the «Ogonyok» magazine does provide a valuable material for understanding the interaction of political life and the media. This also contributes to study the impact of mass publications on citizens' public consciousness.

Keywords: *famine, the Holodomor, totalitarianism, demography, mass publication.*

*Надійшла до редакції 11.05.2017
Затверджена до друку 20.05.2017*